

Miloš Stanić¹

SPORT(ISTI) I OSIGURANJE

Sažetak: Sport više nije jedino zabava, već i rastuća ekonomska grana u celom svetu. Međutim, tokom sportskih nadmetanja uvek je prisutan rizik od nastanka štete. Upravo je postojanje rizika poveznica kojom se spajaju sport, odnosno sportsko pravo i pravo osiguranja. Namera autora je da u ovom radu prikaže razvitak sportskog osiguranja, kako u inostranstvu, tako i u Srbiji. Takođe, autor bi želeo i da predstavi i određene probleme u ovoj oblasti, pokušavajući da ukaže i da ponudi pojedina rešenja. U suštini, svi problemi se svode na pitanje, kako najlakše postići da svi ili skoro svi sportisti budu osigurani? Kako bi se to postiglo, zaključuje se da je ključno uvažavanje različitosti svakog sporta i da je uz uvažavanje tih različitosti neophodno da se iznađe odgovarajući model.

Ključne reči: sport, osiguranje, rizik, razvitak sportskog osiguranja.

1. Odnos sporta i osiguranja u sportu

Uopšteno gledano, sport više nije jedino zabava za stanovništvo, već je i konstantno rastuća privredna grana. Sve veći broj ljudi živi za i od sporta, koji je na svetskom nivou zastupljen sa tri odsto učešća u ukupnom finansijskom prilivu u oblasti trgovine.² S obzirom na takav razvoj, odnosi u okviru sporta, odnosno sportskih aktivnosti, postaju sve složeniji. Takav razvoj društvenih odnosa u ovoj oblasti, stvara i potrebu za njihovim pravnim uobličavanjem. Usled toga je i nastala nova grana prava, sportsko pravo. Specifičnost ove pravne grane je njena sveobuhvatnost, pošto obuhvata različita područja prava. Stoga su za sportsko pravo relevantne, primera radi, odredbe ustavnog, upravnog, građanskog, privrednog, krivičnog, radnog prava. Imajući u vidu da sportska aktivnost najčešće ne poznaje državne granice, izražena je prilikom njenog obavljanja i međunarodnopravna dimenzija.³

Ono što neizostavno prati sport je i rizik od nastanka eventualne štete. Uporedo s razvojem društva rastle su i "umnožavale" su se opasnosti za nastanak štete, pa je vrlo rano u ljudskoj istoriji nastala i potreba za iznalaženjem načina da se pojedinac zaštiti od rizika za nastanak štete, kao i od posledica mogućih vlastitih štetnih radnji

¹ Autor je istraživač saradnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu.

² V. Škrbić, "Naši sportisti se sa kulturom osiguranja upoznaju tek u inostranstvu", intervju, *Osiguranje, List kompanije "Dunav osiguranje"*, <https://www.dunav.com/wp-content/uploads/2016/11/Casopis-Osiguranje-361.pdf>, 361/2013, 8.

³ M. Proso, "Sportsko osiguranje", *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu* 2/2010, 411.

kojima bi mogla nastati šteta za druge.⁴ Ukoliko pogledamo u istoriju, videćemo da počeci nekih oblika obezbeđenja u slučaju određenih rizika sežu u daleku prošlost u doba Starog Egipta, Grčke i Rima.⁵ Suština je da opasnost od nastanka štete postoji kako za sportiste, koji učestvuju u takmičenju, tako i za gledaoce.

Ovo je i očekivano, jer se prilikom sprovođenja sportskih aktivnosti, mnogo različitih lica nalazi na određenom prostoru u isto vreme, puni takmičarskog naboja, koji uzrokuje maksimalni razvitak fizičke energije, što je sve teško kontrolisati. To se podjednako odnosi na amaterski i profesionalni sport.⁶ Verovatno je stepen rizika veći u okviru profesionalnog sporta, u kojem rezultat postaje vrhovna vrednost, čak i ispred fer nadmetanja. Vrhunski sport je "u tesnoj vezi sa agresivnošću sportista. Ona se čak smatra normalnom pojavom, poželjnom za vrhunske rezultate. Na povećanje rizika u vrhunskom sportu utiče i prekomerna opterećenost sportista".⁷ U svakom slučaju, zajedničko i amaterskom i profesionalnom sportu je postojanje rizika od nastajanja eventualne štete.

Upravo je postojanje rizika poveznica kojom se spajaju sportsko pravo i pravo osiguranja, pošto "rizik predstavlja osnovni element osiguranja, a osiguranje predstavlja zaštitu od realizacije rizika".⁸ Bez rizika se u sportu ne može, te bi ukidanje svakog rizika značilo i ukidanje sporta.⁹ Kako sportski rizici ne bi postali "kočnica razvoja sporta", uporedo sa razvojem sporta, dolazi i do ekspanzije sportskog osiguranja za koje sada već možemo da kažemo da je veoma razgranata grana osiguranja. Na primer, kod vrhunskih sportista postalo je sasvim uobičajeno da osiguraju pojedine delove tela.¹⁰ Praktično, osiguranje u sportu predstavlja uporedno gledano najšire prihvaćen način nadoknade nastale štete na sportskim borilištima¹¹ i taj pojam obuhvata različita pokriva nastanka različitih oblika štete u okviru sportskih aktivnosti.¹² Mi ćemo u redovni ma koji slede opisati njegov razvoj, u meri u kojoj to omogućava obim ovog rada.

2. Razvitak osiguranja u sportu u inostranstvu

Sportsko osiguranje je razvijeno u pojedinim zemljama u kojima možemo da pronađemo osiguravajuće kuće koje su specijalizovane za osiguranje sportskih rizika. Primera radi, 1986. u Australiji je osnovan poseban Lojdov sindikat, Sport cover, za

⁴ *Ibid.*, 412.

⁵ Z. Petrović, V. Čolović, D. Knežević, *Istorija osiguranja u Srbiji, Crnoj Gori i Jugoslaviji do 1941. godine*, Beograd 2013, 11 i dalje.

⁶ Ž. Vojinović, "Mogućnost prenošenja ili umanjenja rizika sa sportista", *Crnogorska sportska akademija "Sport mont"* 31, 32,33, <http://oaji.net/articles/2016/1045-1454602304.pdf>, 383, 02.06.2017.

⁷ N. Đurđević, "Osnov odgovornosti za štetu koju pretrpi sportista na sportskom takmičenju", *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu* 4/2012, 752.

⁸ V. Čolović, "Rizik kao osnovni element osiguranja", *Vladavina prava i pravna država u regionu* (ur. Goran Marković), Istočno Sarajevo 2014, 517.

⁹ N. Đurđević, 751.

¹⁰ S. Ostojić, Lj. Ostojić, "Osiguranje sportista", <http://www.sportkon.com/kongresII/36.pdf>, 300, 02.06.2017.

¹¹ S. Gardiner, *Sports law*, Second edition, London, Sydney 2001, 725.

¹² M. Proso, 415, 424.

osiguranje sportskih rizika. On je vrlo brzo širio delatnost na Veliku Britaniju, Novi Zeland, kao i na Evropsku uniju, baveći se osiguranjem svih mogućih sportova, kako profesionalnih, tako i amaterskih. U vrlo kratkom vremenu sindikat je osigurao više od dva miliona sportista. Postali su vrlo poznati i popularni tzv. paketi sportskog osiguranja za vikend, jer je tada vreme kada se ljudi više bave različitim sportskim aktivnostima. No, sindikat je, a polazeći od statističkih pokazatelja po kojima se samo u Velikoj Britaniji godišnje dogodi oko 20 miliona sportskih povreda, na još neizgrađeno tržište osiguranja sportskih rizika ubrzano ubacivao nove proizvode.¹³

U Francuskoj postoji posebno specijalizovano osiguravajuće društvo za sportske rizike pod nazivom Mutuell national des sports Azur i to dugi niz godina. Pored toga što se i druga osiguravajuća društva bave osiguranjem sporta, Mutuell national des sports Azur ima najviše zaključenih ugovora o osiguranju. U susednoj Belgiji postoji redovno osiguranje, kako sportista profesionalaca, tako i amatera. U Nemačkoj je sistem osiguranja u sportu zaista veoma dobro razvijen. U toj zemlji granski sportski savezi imaju zaključene okvirne ugovore za sve svoje članice.¹⁴ U susednoj Hrvatskoj, za sada ne postoje posebna osiguravajuća društva koja bi u svojoj ponudi nudila baš ove pakete osiguranja, ali se osiguranje sportskih rizika obavlja u okviru ostalih osiguranja.¹⁵

Uparednopravno gledano, za razvoj i uspostavljanje sistema osiguranja u sportu, poseban značaj ima Zakon o sportu Francuske. Naime, u ovoj zemlji je uvedeno obavezno osiguranje u sportu još davne davne 1962. godine,¹⁶ zahvaljujući odlukama koje su bile donete od strane nadležnog ministarstva. Nakon toga je osiguranje u sportu postalo zakonodavna materija 1984. Godine,¹⁷ kada je u Francuskoj, pomenutim Zakonom o sportu usvojen mehanizam opšteg obaveznog sportskog osiguranja.

Kada je o konkretnim zakonskim rešenjima u ovoj zemlji reč, u čl. 321 – 1. Zakona o sportu određuje se da su udruženja, društva i sportske federacije, u funkciji vršenja njihovih aktivnosti, prethodno dužni da zaključe ugovor o osiguranju kojim se pokriva njihova građanska odgovornost. Istu obavezu imaju i organizatori sportskih manifestacija (čl. 331 – 9. Zakona o sportu), kao i lica koja organizuju odgovarajuću sportsku ili fizičku obuku zainteresovanih (čl. 321 - 7. Zakona o sportu). Osiguranje pruža zaštitu kako sportskim grupama i organizatorima, tako i predstavnicima sportskih udruženja, sudijama, licima koja neposredno praktikuju sportske aktivnosti, bez obzira da li to čine redovno ili povremeno.¹⁸ Osiguranje proizvodi dejstvo između osiguranih lica. Ona imaju status trećih lica, koja uživaju zaštitu ako povodom ili u vezi vršenja

¹³ M. Ćurković, "Mnogo rizika, malo osiguranja", Svijet osiguranja 2/2007, 49; Željko Vojinović, 385; S. Ostojić, Lj. Ostojić, 297.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ M. Proso, 418; M. Ćurković, 49.

¹⁶ V. Škrbić, 8.

¹⁷ G. Simon, *Puissance sportive et ordre juridique étatique*, Paris 1990, 319, navedeno prema M. Mićović, "Sport i osiguranje", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 4/2012, 744, fn. 14.

¹⁸ F. Buy i al., *Droit de sport*, Paris 2009, 699, navedeno prema Miodrag Mićović, 744, fn. 15.

sportske aktivnosti pretrpe štetu.¹⁹ Pri tome, osiguranjem su pokriveno kako aktivnosti koje su direktno vezane za takmičenje, tako i one koje se odnose na administrativno funkcionisanje sportskih subjekata.²⁰

Ugovarač osiguranja je dužan da, na zahtev svakog od osiguranih lica, preda akt koji mora da sadrži: podatke o osiguravaču, broju ugovora o osiguranju, period na koji je zaključen ugovor, poslovno ime i adresu ugovarača osiguranja, sumu osiguranja. Sportska organizacija, koja ne izvrši obavezu predviđenu zakonom i ne zaključi ugovor o osiguranju, snosi krivične i građansko-pravne, odnosno imovinske sankcije. Ako odgovorna lica²¹ ne zaključe ugovor o osiguranju, biće novčano kažnjeni u iznosu od 7500 evra i zatvorskom kaznom u trajanju od šest meseci.²² Pored toga, lice koje je pretrpelo štetu, imaće pravo da od sportske organizacije zahteva isplatu naknade koju bi inače bio dužan da isplati osiguravač.²³ Osiguranjem su obuhvaćene sve štete (telesne, materijalne i nematerijalne) koje nastaju kao posledica vršenja sportskih aktivnosti. Ugovor može da sadrži klauzule kojima se isključuje obaveza osiguravača na naknadu štete. U svakom slučaju, osiguravač ne odgovara za gubitke i štetu koju je osigurano lice namerno prouzrokovalo.²⁴

Na nivou Evropske unije, Direktivom EU 2006/123²⁵ je stvoren pravni osnov za dalji razvoj pravne regulative u ovoj oblasti.²⁶ Direktivom EU 2006/123 se otvara pravni put za uvođenje odgovarajućih sredstava obezbeđenja, kao što su garancija, jemstvo ili osiguranje od profesionalne odgovornosti (primereno prirodi i stepenu rizika), kada se radi o uslugama (pa, dakle, i kada se radi o pojedinim sportskim uslugama) čije pružanje izaziva direktan i poseban rizik za zdravlje ili sigurnost primalaca usluga ili trećih lica, odnosno za finansijsku sigurnost primalaca usluga (potrebno je da opasnost direktno proizilazi iz usluge koja se pruža, da je takve prirode da može da izazove smrt ili ozbiljne telesne povrede).²⁷ Evropskoj komisiji je ostavljeno da odredi popis usluga koje imaju navedene osobenosti. No, Preambulom 99 Direktive EU ukazuje se da nije neophodno da se zakonom uspostavlja obaveza odgovarajućeg osiguranja, već da bi bilo celishodnije da se to pitanje reguliše pravilima koja donose organi strukovnih orga-

¹⁹ F. Buy i al., 701, navedeno prema M. Mićović, 744, fn. 16.

²⁰ F. Buy i al., 702, navedeno prema M. Mićović, 744, fn. 17.

²¹ Nije definisano da li se pod pojam "odgovornog lica" podvodi samo predsednik sportske organizacije ili i svako drugo lice koje ima ovlašćenje da vodi poslove sportske organizacije), Frédéric Buy i al., 700, navedeno prema M. Mićović, 744, fn. 18.

²² Čl. 321-8 Zakona o sportu Francuske, https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=916E32A00F8D6FC911D0A1416E203237.tpdila08v_2?idSectionTA=LEGISCTA000006151574&cidTexte=LEGITEXT000006071318&dateTexte=20170601, 01.06.2017.

²³ F. Buy i al., 701, navedeno prema M. Mićović, 744, fn. 19.

²⁴ F. Buy i al., 703, navedeno prema M. Mićović, 744, fn. 20.

²⁵ Vid. Direktivu EU 2006/123, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32006L0123>, 09.06.2017.

²⁶ V. Škrbić, 8.

²⁷ M. Mićović, 745-746.

nizacija. Ovakva mogućnost pravne zaštite korisnika rizičnih usluga podržana je u različitim propisima i strukovnim pravilima o uslugama na način da se predviđa obavezna institucionalna zaštita korisnika usluga ili se davaocu usluge nameće obaveza da korisniku pruži odgovarajuće garancije.²⁸

U uporednom pravu postoji i trend normiranja obaveze za sportske organizacije da informišu korisnike osiguranja o postojanju ugovora i njegovoj sadržini, ukoliko postoji obavezno sportsko osiguranje, odnosno o potrebi i mogućnosti da sportisti individualno zaključe ugovor o osiguranju kojim bi bile pokriven nastale štete prouzrokovane nezgodama kojima su izloženi usled bavljenja određenim sportskim aktivnostima.²⁹ Obaveštenje o postojanju ugovora, uz obezbeđenje dokaza da je obaveza izvršena,³⁰ proističe iz čl. 22. Direktive 2006/123³¹. Svrha postojanja obaveze, istinitog i jasnog obaveštavanja je da se kod korisnika osiguranja stvori svest o postojanju zaštitnog mehanizma, te da se, na kraju, izbegnu posledice koje mogu da nastanu u slučaju propusta ili manljivog informisanja.³² Kada se radi o dobrovoljnom osiguranju sportista, u teoriji je prisutan stav da u propise treba uneti pravila kojima bi se uredila obaveza davanja preporuke sportistima da se osiguraju od odgovornosti ili nesrećnog slučaja u sportu.³³

Ovakvo opredeljenje potvrđuju pravila iz Zakona o sportu Francuske (čl. 321 – 4) gde se određuje da su sportska udruženja i federacije dužni da informišu njihove članove o interesu da zaključe ugovor o osiguranju koji bi pokrивao telesne štete koje mogu da pretrpe usled bavljenja sportom.³⁴ U Zakonu o sportu nije preciziran sadržaj informacija, ali je u sudskoj praksi usvojen stav prema kome su okviri obaveze informisanja određeni visinom rizika koji prati odvijanje određenih sportskih aktivnosti. Rizik određuje da interes za osiguranje bude veći ili manji, kao i da sadržaj obaveze obaveštavanja varira od podsećanja do davanja saveta o potrebi zaključenja ugovora.³⁵ Ako se obaveza obaveštavanja ne izvrši na valjan način, sportista ima pravo da zahteva naknadu štete, čija visina mora da se dovede u vezu sa mogućnošću izbora koji je izgubljen zato što obaveza informisanja nije izvršena. Prilikom procene štete potrebno je da se vodi računa o postojanju, eventualno, nemarnosti na strani sportiste ili lica koji su njegovi zakonski zastupnici. To znači da su i sportisti dužni da se informišu o mogućnosti osiguranja sa pažnjom koja može od njih da se objektivno očekuje.³⁶

²⁸ *Ibid.*, 745-746.

²⁹ *Ibid.*, 747.

³⁰ F. Buy i al., 700; G. Simon, 325, oba navedena prema M. Mićović, 747, fn. 27.

³¹ Čl. 22. Direktive EU 2006/123.

³² M. Mićović, 747.

³³ M. Proso, 424.

³⁴ Čl. 321-4. Zakona o sportu Francuske.

³⁵ F. Buy i al., 709, navedeno prema M. Mićović, 747, fn. 29.

³⁶ F. Buy i al., 710, navedeno prema M. Mićović, 747, fn. 30.

3. Razvitak osiguranja u sportu u Srbiji

Osiguranje je nesumnjivo razvijeno u zapadnim zemljama, ali se sve više razvija i u zemljama centralne i istočne Evrope.³⁷ Takav je slučaj i u Srbiji. Usvajanjem Zakona o sportu od 2011. godine prvi put je u našoj zemlji bila predviđena obaveza sportskih organizacija da osiguraju sportiste za slučaj povreda.³⁸ Odredbe pomenutog Zakona koje se odnosile na osiguranje sportista, preuzeo je novousvojeni Zakon o sportu.³⁹ Prema tim zakonskim rešenjima, sportska organizacija dužna je da zaključi ugovor o osiguranju svojih vrhunskih sportista i vrhunskih sportskih stručnjaka od posledica nesrećnog slučaja za vreme obavljanja sportske aktivnosti, odnosno stručnog rada u sportu, a na osnovu utvrđenog rangiranja sportista i sportskih stručnjaka.⁴⁰

Osigurana suma na koju mora biti ugovoreno obavezno osiguranje po jednom sportisti, odnosno sportskom stručnjaku ne može da bude niža od 10.000 evra u dinarskoj protivvrednosti za slučaj smrti sportiste, odnosno sportskog stručnjaka, odnosno 20.000 evra u dinarskoj protivvrednosti za slučaj trajnog gubitka opšte radne sposobnosti sportiste, odnosno sportskog stručnjaka ili sposobnosti da se bavi sportskim aktivnostima i sportskim delatnostima. Osigurana suma ne može da bude niža od 5.000 evra u dinarskoj protivvrednosti za slučaj privremene sprečenosti za bavljenje sportskim aktivnostima i sportskim delatnostima, na ime naknade za gubitak prihoda i stvarnih troškova lečenja sportiste, odnosno sportskog stručnjaka.⁴¹

Nadležni nacionalni granski sportski savez dužan je da osigura sportistu, odnosno sportskog stručnjaka koji nastupa za nacionalnu sportsku reprezentaciju od posledica nesrećnog slučaja za vreme nastupa za nacionalnu sportsku reprezentaciju, ukoliko sportista, odnosno sportski stručnjak nije obuhvaćen osiguranjem na osnovu toga što se radi o vrhunskom sportisti, odnosno vrhunskom sportskom stručnjaku. Ako sportska organizacija ili nadležni nacionalni granski sportski savez ne zaključe ugovore o osiguranju, koje su morali da zaključe, dužni su da nadoknade štetu koju pretrpi sportista, odnosno sportski stručnjak koji nije osiguran. Takođe, nadležni nacionalni granski sportski savez može utvrditi obavezu za sportske organizacije iz nadležnosti saveza da osiguranje sportista i sportskih stručnjaka vrše preko tog saveza, uz snošenje troškova polise osiguranja.⁴² Inače, prema Zakonu vrhunski sportista je sportista koji je na osnovu ostvarenih vrhunskih sportskih rezultata na sportskim takmičenjima i drugim načinima njihovog postizanja u skladu sa sportskim pravilima nadležnog međunarodnog sportskog saveza rangiran, u skladu sa Nacionalnom kategorizacijom sportista, u kategoriju vrhunskih sportista.

³⁷ D. Kekić, D. Subošić, "Osiguranje u sportu", *Pravni život* 9/2015, 574; S. Ostojić, Lj. Ostojić, 297.

³⁸ V. Škrbić, 8.

³⁹ Zakon o sportu, *Službeni glasnik RS*, br. 10/2016.

⁴⁰ Čl. 21. st. 1. Zakona o sportu.

⁴¹ Čl. 21. st. 2. Zakona o sportu.

⁴² Čl. 21. st. 3-5. Zakona o sportu.

U teoriji se smatra da se ovakvom "odredbom Zakona o sportu štite, u određenoj meri, imovinski interesi sportista, i to je dobro. Ono što je loše, čemu se može prigovoriti, to je da se na temelju ovakvog rešenja pruža zaštita malom broju sportista, odnosno samo vrhunskim sportistima. Umesto sportskog rezultata, kao polazni kriterijum za zaštitu trebalo bi da služi činjenica da se neko profesionalno bavi sportom, a od rangiranja prema postignutim rezultatima može da zavisi suma osiguranja na koju se mora ugovoriti osiguranje".⁴³

Na osnovu ovakve zakonske regulative se u Srbiji, u praksi, osiguranje u sportu odvija u okvirima ostalih osiguranja. Imajući to u vidu, u našoj zemlji trenutno ne postoje specijalizovane osiguravajuće kuće ili specijalizovane organizacione jedinice zadužene za osiguranje sportista u okviru postojećih osiguravajućih društava.⁴⁴ Pakete osiguranja za sportiste nude različite osiguravajuće kuće u Srbiji. Primera radi, navešćemo ih nekoliko. Tako Sava osiguranje predviđa da ugovarač osiguranja može da bude fizičko ili pravno lice. Dakle, klub, granski savez ili neko drugo pravno lice, kao i fizičko lice, što je najčešće sam sportista koji se osigurava, a osiguranje može da bude pojedinačno ili grupno. O prednostima, odnosno nedostacima ova dva oblika osiguranja sportista ćemo više da pišemo u redovima koji slede. Kada je reč o kolektivnom osiguranju sportista, sva lica koja se osiguravaju po jednoj polisi, sa naznakom ili bez naznake imena i prezimena, osiguravaju se na jednake osigurane sume i po istoj kombinaciji osiguranih slučajeva.⁴⁵

U Dopunskim uslovima za osiguranje sportista Wiener Städtische osiguranja se predviđa da ukoliko je ugovoreno kolektivno osiguranje sa naznakom imena osiguranika, osigurani su samo članovi one sportske organizacije koji su u polisi ili spisku priloženom uz polisu navedeni. Ugovor o osiguranju registrovanih članova sportskih organizacija po spisku kao sastavnom delu polise može se zaključiti na period od najmanje godinu dana. Ugovor o osiguranju bez naznačenja imena osiguranika mogu zaključiti samo sportske organizacije koje vode matičnu evidenciju o svojim članovima. U tom slučaju, osiguranjem su obuhvaćena sva lica koja se po službenim evidencijama vode kao aktivni članovi određene sportske organizacije.⁴⁶ Osigurani slučajevi koji se mogu ugovoriti su, na primer, invalidnost, prolazna nesposobnost za rad (osiguranja zaključena na godinu dana za sportiste profesionalce i amatere koji učestvuju u takmiče-

⁴³ M. Mićović, 747.

⁴⁴ D. Kekić, D. Subošić, 579.

⁴⁵ Sava osiguranje, "Osiguranje članova sportskih organizacija od nesrećnog slučaja", <http://sava-osiguranje.rs/wp-content/uploads/2015/08/ON-sportisti.pdf>, 25.05.2017.

⁴⁶ "Wiener Städtische osiguranje, "Dopunski uslovi za osiguranje članova sportskih organizacija i učesnika sportskih takmičenja od posledica nesrećnog slučaja (nezgode)", <http://wiener.co.rs/content/download/16037/71317/file/Dopunski%20uslovi%20%C4%8Dlanovi%20sportskih%20organizacija.pdf>, 25.05.2017; Generali osiguranje, "Dopunski uslovi za osiguranje članova sportskih organizacija od posledica nesrećnog slučaja (nezgode)", http://www.generali.rs/upload/documents/Uslovi/Nezgoda/tlu01dn0601_dop_uslovi_za_osig_clanova_sportskih_organ_od_posl_nesr_slucaja_20151022.pdf, 25.05.2017.

njima saveznog i republičkog nivoa), smrt usled nezgode, troškovi lečenja (samo ako je zaključeno osiguranje za slučaj smrti i invaliditeta), troškovi lečenja inostranih učesnika sportskih takmičenja na području naše zemlje.⁴⁷ Takođe, mogu se ugovoriti i troškovi lečenja i bolnički dan.⁴⁸ Premija zavisi od visine ugovorenih suma osiguranja, od razreda opasnosti u kojoj je raspoređena sportska grana koju upražnjava osiguranik u okviru određene sportske organizacije, od podele na sportiste profesionalce i amatere, od ugovorene kombinacije osiguranih rizika, od ugovorenog broja osiguranih lica, od vrste takmičenja (treninga).⁴⁹

4. Dve dileme – obavezno ili dobrovoljno, individualno ili kolektivno osiguranje ?

Obavezno osiguranje postoji onda kada zakonodavac proceni da je neki rizik do te mere opasan u pogledu obima i domašaja prouzrokovanja štete, da se ne može ostaviti dobroj volji osiguranika da obezbedi zaštitu putem osiguranja, već se propisuje obaveza pokrića tih rizika zaključenjem ugovora o osiguranju od odgovornosti.⁵⁰ Možda najkarakterističnija su obavezna osiguranja u saobraćaju.⁵¹ Kada je o osiguranju u sportu reč, ono se zasniva, pre svega, na načelu dobrovoljnosti. Ipak, u današnje vreme se sve više razmišlja o uvođenju obaveznog osiguranja od odgovornosti ili od posledica nesrećnog slučaja i za sportske aktivnosti.⁵²

Tako se u doktrini, ali i u pojedinim zakonskim i strukovnim pravilima, može uočiti opredeljenje o potrebi uvođenja obaveznog osiguranja od odgovornosti, odnosno osiguranja od profesionalne odgovornosti kada se radi o ekstremnim sportovima i delovanju sportskih radnika koji mogu da neposredno utiču na zdravlje ili finansijsku sigurnost primalaca usluga.⁵³ Ovakva stremljenja su i razumljiva, jer je, sa jedne strane, upravo za osiguranje ekstremnih sportova kod kojih je rizik nastanka štete najveći, karakteristično da u praksi sportisti, klubovi ili savezi nisu spremni da zaključe ugovor o osiguranju, zbog povećane premije koju bi trebalo da uplate. Sa druge strane, često ni osiguravači, zbog neisplativosti, nisu spremni da ponude takve polise.⁵⁴ Takođe, prisutan je i stav da i treneri koji se bave fizičkom ili sportskom pripremom ili oni koji to či-

⁴⁷ <http://sava-osiguranje.rs/wp-content/uploads/2015/08/ON-sportisti.pdf>, 25.05.2017; Dunav osiguranje, "Sportske organizacije, fizička lica", <http://www.dunav.com/portfolio/sportske-organizacije/>, 04.06.2017.

⁴⁸ http://www.generali.rs/pravna_lica/zdravlje_i_nezgoda/osiguranje_od_nezgode.1016.html, 25.05.2017.

⁴⁹ <http://sava-osiguranje.rs/wp-content/uploads/2015/08/ON-sportisti.pdf>, 25.05.2017.

⁵⁰ P. Šulejić, *Pravo osiguranja*, Novi Sad 1992, 336, navedeno prema M. Mićović, 742-743, fn. 9.

⁵¹ Vid. Z. M. Petrović, V. Čolović, N. Mrvić-Petrović, *Obavezna osiguranja u saobraćaju i naknada štete*, Beograd 2010.

⁵² D. Kekić, D. Subošić, 573.

⁵³ M. Proso, "Osiguranje profesionalne odgovornosti menadžera u sportu s posebnim osvrtom na posrednike u transferima nogometnih igrača", *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu* 4/11, 900, 906. i 908; M. Proso, 419-421; L. Belanić, "Ugovor o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja", *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu* 4/11, 854, sve navedeno prema M. Mićović, 745, fn. 22.

⁵⁴ M. Proso, 421.

ne u okviru fitnes i drugih centara, moraju da zaključe ugovor o osiguranju od profesionalne odgovornosti, a na osnovu ugovora koji sa osiguravačem mora da zaključi organizator takvih aktivnosti.⁵⁵

U praksi je propisivanje obaveznog osiguranja, povodom dve ekstremne sportske aktivnosti, kao što su podvodni ribolov i auto trke predviđeno posebno u Francuskoj.⁵⁶ Drugi primer je, Pravilnik FIFA o agentima za igrače, prema kojem nacionalne federacije određuju da agenti za igrače mogu da obavljaju poslove posredovanja ukoliko, između ostalog, zaključe ugovor o osiguranju profesionalne odgovornosti, sa kompanijom koja je međunarodno priznata.⁵⁷ Osnovni *ratio* ovakve norme je podmirenje svih zahteva za naknadu koje podnese igrač, klub ili drugi posrednik zbog njegovog delovanja suprotno pravilima o radu u transferima igrača. Najniži iznos na koji se mora zaključiti ugovor o osiguranju od odgovornosti je 100.000 švajcarskih franaka.⁵⁸ Kada je reč o trenerima koji se bave fizičkom ili sportskom pripremom ili onima koji to čine u okviru fitnes i drugih centara, francuski Zakon o sportu propisuje obavezno osiguranje od odgovornosti i ovih lica.⁵⁹

Međutim, i pored izraženih tendencija, postoje i stanovišta koja ne opravdavaju uvođenje obaveznog osiguranja. Naime, smatra se da bi uvođenje obaveznog osiguranja, zapravo dovelo do "elitizma" za bavljene određenim sportovima, koji su "skupi".⁶⁰ Takođe, postojala bi i opasnost od nekontrolisanog i još nasilnijeg ponašanja na sportskim borilištima čime bi dolazilo do češćeg povređivanja. Misli se i da postojanje obaveznog osiguranja ne bi dovelo do smanjenja parničenja pred sudovima, jer bi se tada kao parničari pojavljivale osiguravajuća društva.⁶¹

Na neki način povezano sa pitanjem dobrovoljnosti ove vrste osiguranja je i pitanje njegovog kolektivnog ili individualnog zaključivanja. Naime, sportsko osiguranje košta i mnogi sportisti nisu u mogućnosti da ga plate, pogotovo sportisti koji se bave sportovima u kojima se ne zarađuje mnogo novca. Međutim, ukoliko se predvidi obavezno osiguranje, možemo doći u situaciju koju smo pomenuli, a koja znači da će mnogi prestati da se bave sportom, jer neće imati novca za plaćanje osiguranja. Sa druge strane, čak i u slučaju da se propiše dobrovoljnost osiguranja, pojavljuje se drugi problem. On se ogleda u tome, što će i tada najverovatnije mnogi sportisti izbegavati da zaključe ugovor o osiguranju, jer će im biti prouzrokovani dodatni troškovi. U tom slučaju će sportisti biti neosigurani, uz postojanje rizika nastanka štete, koji, kao što smo videli, neprestano prati sport. Suština je da je značajno da svi ili skoro svi sportisti i

⁵⁵ *Ibid.*, 422.

⁵⁶ Vid. čl. 321 – 3. i čl. 331 – 10. Zakona o sportu Francuske.

⁵⁷ Čl. 10. Pravilnika FSS o agentima za igrače, *Službeni list FSS "Fudbal"* br. 2/07, 12/08; M. Mićović, 746.

⁵⁸ Čl. 11. st. 1. Pravilnika FSS o agentima za igrače; M. Mićović, 746.

⁵⁹ M. Mićović, 746.

⁶⁰ S. Gardiner, 725.

⁶¹ *Ibid.*

sportski radnici budu osigurani. Čini nam se da je deo rešenja zaključivanje kolektivnog ugovora o osiguranju sportista, bez obzira da li se radi o obaveznom ili neobaveznom osiguranju.

Ugovor o osiguranju sportista može biti individualan, gde je precizno navedeno ko je ugovarač, ko osiguranik, a ko je korisnik osiguranja. Za svaki pojedinačni slučaj osiguranja se izdaje posebna polisa osiguranja. No, deluje da je upravo za sportsku delatnost idealan oblik ugovora o osiguranju tzv. kolektivni ugovor o osiguranju. Takvim ugovorom o osiguranju jednom polisom osiguranja, jednim ugovorom, osigurava se više lica. Prednost kolektivnih ugovora o osiguranju je u jednostavnijem načinu zaključenja, u većoj vrednosti ugovora (veći broj osiguranika, veća premija), što sve omogućuje dobijanje povoljnijih uslova osiguranja, kao što su veće osigurane svote, manja premija, posebni popusti.⁶² Ipak, njegovo najvažnije preimućstvo uz učešće u njemu i sportskih klubova, odnosno organizacija, je to što se čini da ono predstavlja i rešenje za izbegavanje pomenutog finansijskog elitizma u pojedinim sportovima, po principu veća uplata, donosi ne samo smanjenje individualne premije, već i povećanje osigurane sume.⁶³ U tom slučaju su i sport i sportisti na dobitku. Bitno je da se napomene da je kolektivno osiguranje primenjivo i kod individualnih sportova, samo što će tada polise zaključivati u ime svih individualnih takmičara, na primer, sportski savezi ili organizatori takmičenja.

5. Zaključak

Sportu je potrebna osiguravajuća delatnost,⁶⁴ te se može i kazati da se u današnje vreme pitanje o njihovoj međusobnoj povezanosti i ne postavlja. Sportsko osiguranje je, bez sumnje, grana osiguranja koja se razvila, ali koja se i dalje razvija. No, usled razvitka i sporta i osiguranja iskrsavaju mnoga pitanja, mnoge nedoumice. Grubo kazano, sva se ona svode na jedno krucijalno pitanje, a to je, kako može najlakše da se postigne da svi ili skoro svi sportisti budu osigurani? Na taj način bi se sportistima pružila dodatna sigurnost, a društvo rasteretilo nepotrebnih troškova.

Deluje nam suvislo predlog, da se usled različite prirode i rizika svakog sporta posebno, traže posebna rešenja u okviru svakog sporta.⁶⁵ Jednostavno, pogrešno je smatrati da su problemi svakog sporta isti. Suprotno tome, svaka sportska grana ima svoje specifičnosti, koje se moraju uvažavati. Umesto ignorisanja ove činjenice, ključno je da se pronade način finansiranja osiguranja za svaki sport, koje može doći od uplate igrača, saveza, transfera ili televizijskih prava. Takođe, čini se i da je neophodno da se napravi razlika između profesionalnog i amaterskog sporta.⁶⁶

⁶² M. Ćurković, 50-51; Ž. Vojinović, 384-385.

⁶³ S. Gardiner, 725.

⁶⁴ M. Proso, 415.

⁶⁵ S. Gardiner, 727.

⁶⁶ *Ibid.*

Što se naše zemlje tiče, videli smo da se i kod nas razvija ova grana osiguranja. Ovo je sasvim razumljivo, jer naša zemlja ima veliku sportsku tradiciju. Svakako, pohvalno je što u našem Zakonu o sportu postoji odredba koja se tiče osiguranja sportista. Tom odredbom je iskazana namera zakonodavca, odnosno države da se ova materija uredi. Drugo pitanje je da li je to učinjeno na potpun i adekvatan način? Čini nam se da bi ova odredba trebalo da se dalje dopunjuje, sa ciljem da se uvažavaju posebnosti svakog sporta, a kako bi što veći broj ljudi mogao da se bavi sportom, bez straha od nastanka eventualne štete. Postavljanjem adekvatnog okvira za ispunjenje tog cilja, omogućavamo zdraviju i sadašnjost i budućnost za naše stanovništvo, ponovo očekujući da nas naši sportisti obraduju.

SPORT(MEN) AND INSURANCE

Summary

Sport is not only fun, but also a growing branch of economy all around the world. As a matter of fact, during a sport activities a risk of damages always present. Its existence makes a strong connection between sport or sports law and insurance. Bearing that in mind, in this paper the author has intention to present the development of sport's insurance, abroad and in Serbia, as well. Also, the author would like to present some problems which show up, trying to present and offer some solutions. In fact, all the problems can be put together in one question, how could we achieve that all or almost all sportmen be insured? In order to achieve this, it is suggested that we should be aware of differences of each sport and accordingly to them, it seems necessary to apply an appropriate model of insurance.

Keywords: *sports, insurance, risk, development of sports insurance.*